

**STANDARDY OCHRONY
MAŁOLETNICH**

W

**DOMU ZAKONNYM
OO. KARMELITÓW LUBLINIE
PROWINCJA PW. ŚW. JÓZEFA
ZAKONU OO. KARMELITÓW
W POLSCE
(ZAKON OO. KARMELITÓW)**

A.D. 2024

**STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH
W DOMU ZAKONNYM OO. KAREMLITÓW
W LUBLINIE**

ZATWIERDZONE PRZEZ PRZEORA MIEJSCOWEGO

ZA ZGODĄ JEGO RADY

W DNIU 27 LISTOPADA 2024 ROKU

**JAKO OBOWIĄZUJĄCE W DOMU ZAKONNYM
OO. KARMELITÓW W LUBLINIE**

ul. Biernackiego 9 A, 20-089 Lublin

SPIS TREŚCI	3
WPROWADZENIE	5
CZĘŚĆ I	
NORMY OGÓLNE	6
Rozdział I	
Prawa małoletnich	6
Rozdział II	
Szczegółowe zasady postępowania w kontaktach z małoletnimi	7
Rozdział III	
Troska o małoletnich ze specjalnymi potrzebami wychowawczymi lub z niepełnosprawnością	11
Rozdział IV	
Zasady dostępu małoletnich do Internetu	12
Rozdział V	
Ochrona małoletnich w sytuacji zaistnienia wykorzystania lub podejrzeń o wykorzystanie	13
Rozdział VI	
Zasady naboru, weryfikacji i szkolenia personelu	14
Rozdział VII	
Postanowienia końcowe	14
CZĘŚĆ II	
NORMY PROCEDURALNE	15
Rozdział I	
Zasady reagowania na oznaki lub wiadomości o skrzywdzeniu małoletniego – przyjęcie zgłoszenia	15
Rozdział II	
Procedura interwencji	17

Rozdział III	
Ochrona danych osobowych i wizerunku -----	18
 SŁOWNIK TERMINÓW -----	20
 ZAŁĄCZNIKI -----	23
 ZAŁĄCZNIK NR 1	
Procedura naboru i weryfikacji personelu w prowincji	
oraz w domach zakonnych -----	23
 ZAŁĄCZNIK NR 2	
Prośba rodzica (opiekuna prawnego) o grzecznościowy przewóz	
małoletniego prywatnym samochodem osobowym -----	25
 ZAŁĄCZNIK NR 3	
Apel do rodziców -----	26
 ZAŁĄCZNIK NR 4	
Zgoda rodzica (opiekuna prawnego) na udział małoletniego w wyjeździe -----	28
 ZAŁĄCZNIK NR 5	
Deklaracja respektowania -----	30
 ZAŁĄCZNIK NR 6	
Oświadczenie o zapoznaniu się ze standardami	
ochrony dzieci i zobowiązaniu do ich przestrzegania -----	32
 ZAŁĄCZNIK NR 7	
Wzór zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa -----	33
 ZAŁĄCZNIK NR 8	
Karta interwencji -----	35

WPROWADZENIE

1. *Standardy ochrony małoletnich w domu zakonnym OO. Karmelitów w Lublinie (dalej: „Standardy”)* mają na celu ochronę małoletnich, dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem osób małoletnich z niepełnosprawnościami oraz ze specjalnymi potrzebami wychowawczymi, z którymi zakonnicy oraz osoby współpracujące mają kontakt w związku z wykonywanymi przez nich różnymi zadaniami, funkcjami oraz posługą.

2. *Standardy* uwzględniają zasady i praktyki zawarte w innych dokumentach ze szczególnym uwzględnieniem Kodeksu prawa kanonicznego, norm dotyczących najcięższych przestępstw zastrzeżonych dla Dykasterii Nauki Wiary, Listu Apostolskiego m.p. *Vos estis lux mundi*, jak również norm obowiązujących w Zakonie Karmelitańskim oraz wskazań zawartych w *Wytycznych* zatwierdzonych przez Konferencję Episkopatu Polski uchwałą z dnia 12 marca 2015 r. nr 18/368/2015 z późniejszymi zmianami. Ponadto *Standardy* te są dostosowane do wymagań postawionych przez prawo obowiązujące w Polsce w kwestii ochrony osób małoletnich.

3. Pierwszym celem niniejszych *Standardów* jest pomoc wszystkim osobom pełniącym posługę duszpasterską, powołaniową i formacyjną oraz osobom współpracującym w procesie autorefleksji nad właściwymi sposobami zachowań w dziedzinie ochrony i bezpieczeństwa powierzonych im osób oraz przekazanie wskazówek, przykładów dobrych praktyk, procedur oraz prawnych konsekwencji zaniedbań lub naruszeń przepisów prawa dotyczących ochrony małoletnich przed wszelką przemocą w jakiegokolwiek formie, w tym seksualną.

4. *Standardy* przeznaczone są do stosowania w działalności prowadzonej w domu zakonnym OO. Karmelitów w Lublinie przez wszystkich, tj. zakonników oraz osoby współpracujące a zatem przez karmelitów, wychowawców świeckich, nauczycieli, trenerów, animatorów, wolontariuszy, praktykantów i stażystów oraz świeckich zatrudnionych na różnych stanowiskach lub osoby wykonujące różne zakresy czynności i współpracy przy organizacji i realizacji różnych form działalności i wydarzeń nie tylko religijnych.

5. W myśl niniejszych *Standardów*, opieka nad małoletnimi jest rozumiana jako troska o ich godność, o dobro fizyczne, psychiczne i duchowe. Wszyscy wymienieni w punkcie 4. ponoszą tę odpowiedzialność.

6. Małoletni mogą zostać wykorzystani w domu, w instytucji, w swoim środowisku, przez znajomego, ale także przez osobę nieznaną. Mogą zostać wykorzystani przez jednego lub kilku dorosłych, lub też przez innego małoletniego lub kilku małoletnich. Podkreślenia wymaga fakt, że krzywda małoletniego, polega nie tylko na tym, że został skrzywdzony, ale także na tym, iż osoby, którym został powierzony, nie interweniowały właściwie, w celu pociągnięcia sprawcy/ców do odpowiedzialności przewidzianej w danym przypadku w prawie państwowym i kanonicznym oraz zapobieżenia jego dalszemu krzywdzeniu.

7. Ochraniać i promować dobro małoletnich to w szczególności chronić ich przed każdym złem – to cel koordynacji grup, zespołów, komisji i wszystkich zakonników oraz osób współpracujących, w tym szczególnie tych, którzy pełnią urząd przełożonego wyższego oraz przełożonego domu zakonnego.

CZĘŚĆ I

NORMY OGÓLNE

ROZDZIAŁ I

Prawa małoletnich

1. Podstawowe zasady ochrony małoletnich

- a) małoletni mają zagwarantowane bezpieczeństwo i ochronę;
- b) prawa małoletnich są chronione;
- c) nie ma tolerancji dla nadużyć wobec małoletnich;
- d) na wszystkich spoczywa obowiązek troski o bezpieczeństwo małoletnich;
- e) na wszystkich spoczywa obowiązek troski o ochronę godności małoletnich;
- f) wszyscy zakonnicy oraz osoby współpracujące powinni odbywać szkolenia, dające im możliwość poznania systemu zapobiegawczego oraz procedur postępowania, dzięki którym nabędą umiejętność zapewnienia skutecznej ochrony małoletnich.

2. Każdy małoletni, który został nam powierzony, ma prawo do:

- a) zaspokojenia uzasadnionych potrzeb fizycznych,
- b) kontaktów i relacji społecznych,
- c) przynależności np. do rodziny, grupy itp.,
- d) uznania i szacunku ze strony innych,
- e) otrzymania wsparcia w integralnym rozwoju,
- f) budowania i potwierdzania własnej tożsamości,
- g) utrzymania sensu życia,
- h) poczucia bezpieczeństwa.

3. Każdemu małoletniemu, który został nam powierzony, przysługuje uprawnienie w szczególności do:

- a) poszanowania własnej godności, która nie podlega ograniczeniu,
- b) poznania i ochrony swoich potrzeb i praw,
- c) ochrony przed zaniedbaniem, przemocą i wykorzystaniem,
- d) pomocy prawnej, w tym prawo do korzystania z pomocy prawnika, zgodnie z prawem polskim i kanonicznym,
- e) ochrony przed dyskryminacją,
- f) wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych,
- g) pobierania lekcji religii w ośrodkach do tego odpowiednio przystosowanych,
- h) świadczenia z tytułu wypadku lub choroby, zgodnie z prawem polskim.

ROZDZIAŁ II

Szczegółowe zasady postępowania w kontaktach z małoletnimi

1. Stosowanie przez zakonników oraz osoby współpracujące jakichkolwiek kar cielesnych wobec kogokolwiek a w szczególności wobec małoletnich nie jest dozwolone w żadnych okolicznościach i od tej reguły nie ma wyjątków.
2. Wszyscy mają prawo do bycia traktowanymi z jednakową troską. Nie do zaakceptowania jest faworyzowanie przez zakonników oraz osoby współpracujące pojedynczych osób, wyrażane werbalnie czy niewerbalnie.
3. Nie może być tolerancji wobec jakiegokolwiek zachowania, które może zostać odczytane jako znęcanie się lub dokuczanie, zarówno ze strony dorosłych jak i między małoletnimi.
4. Nie należy przebywać z małoletnim sam na sam, chyba że dobro małoletniego wymaga indywidualnego spotkania, spotkanie to nie może odbywać się w warunkach odizolowanych. Informacja o czasie i miejscu spotkania winna być przekazana innym, w szczególności przełożonemu. W razie możliwości, zakonnik lub inna osoba przeprowadzająca tego rodzaju spotkanie powinna zatroszczyć się o jego transparentność (przeszkłone drzwi lub ściany pomieszczenia, obecność innych osób w bezpośrednim pobliżu, otwarte drzwi, itp.). Indywidualnych spotkań z małoletnim nie wolno w nieroztropny sposób mnożyć ani przedłużać. Zarówno pora, jak i liczba spotkań powinna być określona.
5. O indywidualnym spotkaniu z małoletnim należy poinformować rodziców lub opiekunów takich osób przed planowanym spotkaniem. Jeśli to jest niemożliwe, należy poinformować niezwłocznie po spotkaniu. Wyjątkiem jest sytuacja, w której podanie takiej informacji zagroziłoby dobru małoletniego.
6. Nie powinno się składać wizyt w prywatnych pokojach małoletnich. Miejsca te nie są również właściwym środowiskiem do odbywania rozmów z małoletnim.
7. Jeśli konieczna jest wizyta w domu prywatnym małoletniego, w jej trakcie nie powinno się wykraczać poza formalne ramy związane z wykonywaniem funkcji duszpasterskich lub innych, a wizyta powinna odbywać się w obecności rodzica lub opiekuna prawnego.
8. Zakazane jest wysyłanie lub zapraszanie z jakiegokolwiek innego powodu małoletnich do pomieszczeń prywatnych zakonnika lub innej osoby.
9. Zakonnicy, w tym w szczególności wychowawcy i opiekunowie, winni unikać przebywania przez wydłużony w sposób nieuzasadniony czas z pojedynczym małoletnim lub grupą małoletnich.
10. Zakazane jest werbalne naruszanie dobra małoletnich przez zakonników oraz osoby współpracujące, w tym zwłaszcza opowiadanie w obecności małoletnich żartów o podtekście seksualnym. W przypadku konieczności podjęcia z małoletnim rozmowy

na tematy związane z płciowością, szczególnie podczas sprawowania sakramentu spowiedzi i kierownictwa duchownego, należy wykazać się daleko idącą ostrożnością, delikatnością i roztropnością.

11. Zabrania się częstowania małoletnich alkoholem, papierosami, jakimikolwiek środkami odurzającymi (w tym narkotykami) lub tolerowania ich używania.
12. Zabronione jest pozostawianie pod wpływem alkoholu lub środków odurzających przez prowadzących zajęcia lub sprawujących w danym czasie asystencję lub opiekę nad małoletnimi.
13. W pracy z małoletnimi należy używać środków, języka i metod adekwatnych do wieku tych osób. Podobnie powinien być potraktowany przekaz medialny, np. przez telefon komórkowy, Internet, wideo itp. W żadnym jednak wypadku nie wolno wykorzystywać materiałów pornograficznych lub zawierających treści brutalne lub obsceniczne. Zakazane jest także utrzymywanie prywatnych relacji z małoletnimi przez komunikatory, sms, itp.
14. Nietykalność cielesna małoletnich musi być szanowana. Należy zawsze wykazywać daleko idącą troskę o integralność i nienaruszalność cielesną każdego małoletniego. Wchodzenie w jakikolwiek kontakt fizyczny z małoletnim musi iść w parze z najdalej posuniętą roztropnością i rozważą oraz opierać się na właściwym rozeznaniu dobra osób małoletni.
15. Nie wolno dotykać okolic intymnych, pośladków, piersi, klepać w uda lub kolana, łaskotać lub mocować się obejmując małoletniego, lub pozwalając mu na obejmowanie. Niedozwolone są wszelkie inne zachowania, które w naszej kulturze stanowią przekraczanie granic intymności.
16. Małoletnim przysługuje prawo do prywatności. W szczególny sposób prawo to winno być respektowane w takich miejscach jak przebieralnie, pływalnie, łazienki i toalety. W wymienionych wyżej miejscach zakonnicy oraz osoby współpracujące nie mogą w żaden sposób ingerować w prywatność małoletnich, w tym zwłaszcza wykonywać małoletnim zdjęć. Należy także zadbać o to, by zdjęć nie robili sobie nawzajem sami małoletni.
17. Na fotografowanie małoletnich w innych sytuacjach i upublicznianie ich zdjęć należy uprzednio uzyskać pisemną zgodę rodziców lub opiekunów. To samo dotyczy produkcji materiałów filmowych.
18. Nie można wyręczać małoletnich ani pomagać im w czynnościach natury osobistej (toaleta, mycie się, przebieranie itp.), o ile osoby te są w stanie wykonać te czynności samodzielnie. Wyręczanie małoletniego lub pomoc małoletniemu w wyżej wspomnianych czynnościach będzie możliwa jedynie za zgodą rodziców i przy obecności innej dorosłej osoby.
19. Wszystkie wycieczki, zarówno jedno jak i wielodniowe, wyjazdy, turnusy wakacyjne oraz inne pobyty, jak również czas świąteczny powinny być starannie planowane i w sposób formalny dokumentowane ze szczególnym uwzględnieniem kwestii transportu, zakwaterowania, planu dnia oraz bezpieczeństwa. Należy także zadbać

o stosowne ubezpieczenia, zgodnie z wymogami prawa polskiego albo krajów, na których terytorium będą w czasie wyjazdu przebywać wychowankowie oraz zakonnicy i osoby współpracujące.

20. W czasie wyjazdów wakacyjnych należy zwrócić uwagę na zachowania podopiecznych osób mogące wskazywać na problemy małoletniego z aklimatyzacją w grupie, trudnościami w nawiązywaniu kontaktów z innymi osobami oraz na brak wykazywania się przez małoletnich umiejętnościami w zakresie radzenia sobie z sytuacjami konfliktowymi pojawiającymi się w grupie.
21. Szczególną uwagę i wyjątkową czujność należy wykazać w stosunku do tych małoletnich, których zachowanie może stwarzać zagrożenie, budzić niepokój lub być źródłem dyskomfortu dla innych małoletnich uczestników spotkań, pobytu wakacyjnego lub innych wyjazdów i wydarzeń.
22. Nie można bagatelizować jakichkolwiek sygnałów mogących wskazywać, w szczególności, na: izolowanie się małoletniego w grupie, przejawy agresji (w szczególności agresywne zachowania starszych wobec młodszych), konflikty między podopiecznymi, pojawiające się w przypadku małoletnich zachowania seksualne nieadekwatne do ich wieku, wykorzystywanie przez rówieśników przejawów zagubienia i nieporadności małoletnich słabiej przystosowanych do radzenia sobie w grupie.
23. Należy poświęcać jak najwięcej uwagi małoletnim, którzy nie radzą sobie w kontaktach z rówieśnikami (w szczególności kontrolować ich samopoczucie oraz na bieżąco oceniać, czy sytuacja na spotkaniu, pobycie na kolonii, obozie, czy turnusie nie stanowi dla takiego dziecka zbyt dużego obciążenia emocjonalnego, mogącego powodować zagrożenie dla jego zdrowia). W razie stwierdzenia tego rodzaju przypadków, zakonnicy oraz osoby współpracujące, mają obowiązek podjąć działania w celu wyjaśnienia zaistniałej sytuacji oraz powinni bezzwłocznie przystąpić do podjęcia odpowiednich czynności zapewniających bezpieczeństwo, spokój i dobre samopoczucie podopiecznych, w tym: ustalić przyczynę dostrzeżonych u podopiecznych problemów, pomóc małoletniemu, który zgłasza problem lub w przypadku którego dostrzeżono, iż ma problemy, których nie potrafi (lub z jakichś przyczyn boi się) zasygnalizować, zgłosić stwierdzony przypadek przełożonym oraz w uzasadnionych przypadkach rodzicom, opiekunom, odpowiednim władzom lub specjalistom (w szczególności psychologom).
24. Na każdy wyjazd z małoletnimi, po uprzednim zapoznaniu rodziców (opiekunów prawnych) z programem wyjazdu, opiekun wyjazdu zobowiązany jest uzyskać ich pisemną zgodę na udział małoletniego w wycieczce, imprezie lub spotkaniu (załącznik nr 4) oraz ewentualnie pisemną prośbę o grzecznościowy przewóz małoletniego prywatnym samochodem zakonnika lub osoby współpracującej (załącznik nr 2).
25. Rodzice mają zostać poinformowani o kontaktowym numerze telefonu, pod którym będą mogli uzyskać informacje o małoletnim podczas jego pobytu na wycieczce.

26. Podczas wyjazdów należy zadbać o odpowiednią proporcję mężczyzn i kobiet w gronie opiekunów, stosownie do liczby chłopców i dziewcząt w grupie.
27. Na początku wycieczki opiekunowie mają obowiązek zapoznać uczestników z obowiązującymi podczas niej zasadami i regulaminami. Na udział małoletniego w wyjeździe należy uzyskać zgodę jego rodziców lub opiekunów (załącznik nr 4).
28. Należy zwrócić uwagę na to, aby czas przeznaczony na odpoczynek nocny zaplanowano w sposób zgodny z normami bezpieczeństwa. Szczególną uwagę należy poświęcić rozplanowaniu miejsc noclegowych i uczynić to – o ile to możliwe – jeszcze przed wyjazdem.
29. Sypialnie chłopców i dziewcząt powinny być odseparowane i nadzorowane przez osoby tej samej płci, co przebywający w nich wychowankowie.
30. Zakonnicy oraz osoby współpracujące nie powinni nocować w pomieszczeniu, w którym nocują małoletni. W sytuacji szczególnej, wymagającej pozostania w nocy z małoletnimi, w sypialni powinny być co najmniej 2 osoby dorosłe.
31. Opiekun powinien na bieżąco przekazywać informacje na temat zdarzeń mających miejsce w trakcie organizowanych wyjazdów, kolonii, obozów oraz turnusów, które mogą stanowić zagrożenie dla ich uczestników oraz sygnalizować potrzebę podjęcia interwencji ze strony organizatorów w każdym przypadku, w którym taka interwencja może przyczynić się do rozwiązania problemów dostrzeżonych przez opiekunów.
32. Nieprzestrzeganie niniejszych szczegółowych zasad w pracy z małoletnimi traktowane będzie jako naruszenie, które może, w odpowiednich okolicznościach, stanowić przestępstwo w myśl prawa kanonicznego lub państwowego.

ROZDZIAŁ III

Troska o małoletnich ze specjalnymi potrzebami wychowawczymi lub z niepełnosprawnością

1. Małoletni z niepełnosprawnościami, upośledzeni oraz ze specjalnymi potrzebami wychowawczymi wymagają zwykle więcej troski od pozostałych. Oczekuje się w takich przypadkach szczególnej wrażliwości połączonej z wydawaniem jasnych i jednoznacznych komunikatów. Zakonnicy oraz opiekunowie powinni odbyć w tej kwestii stosowne szkolenia i uzyskać uprawnienia do takich kontaktów
2. Jeżeli zachodzi potrzeba pomocy małoletnim z niepełnosprawnością w czynnościach osobistych, należy jej udzielać z pełnym zrozumieniem problemu oraz za zgodą rodziców lub opiekunów. Przy udzielaniu takiej pomocy należy kierować się należytyym szacunkiem i dyskrecją.
3. Nie można wyręczać małoletniego z niepełnosprawnością w czynnościach osobistych, które jest w stanie wykonać samodzielnie.
4. W nagłym wypadku, gdy ten rodzaj pomocy jest potrzebny, rodzice lub opiekunowie prawni powinni zostać o tym powiadomieni tak szybko, jak to tylko jest możliwe.
5. Małoletni z niepełnosprawnościami, upośledzeni lub posiadający specjalne potrzeby wychowawcze, mogą łatwiej niż inni podlegać wykluczeniu w grupie rówieśniczej, i nie tylko. Z tego powodu szczególną uwagę należy przyłożyć do umiejętności wysłuchania takich osób, tym bardziej, że mogą one mieć trudności w wyrażaniu swoich uczuć w obawie przed ich niewłaściwym zrozumieniem lub lekceważeniem.
6. Należy pamiętać, że małoletni, których dotyczy ten rozdział, mogą mieć większe predyspozycje do uzależnienia się od dorosłych bardziej niż osoby pełnosprawne.
7. Ci którzy mają bezpośrednią styczność z ww. małoletnimi powinni zostać poinformowani, gdy pojawi się przypuszczenie, iż małoletni jest zastraszany lub narażony na jakiegokolwiek formy przemocy. Może to być trudne do rozpoznania z powodu ich ograniczenia fizycznego i psychicznego.
8. Wielkie znaczenie ma uważne słuchanie małoletnich, których dotyczy ten rozdział, ponieważ wyrażanie obaw przychodzi im z trudnością. Nie należy lekceważyć tego, co mówią.
9. Nieprzestrzeganie niniejszych zasad postępowania z małoletnimi z niepełnosprawnościami, upośledzonymi oraz o specjalnych potrzebach wychowawczych traktowane będzie jako naruszenie, które w odpowiednich okolicznościach może stanowić przestępstwo w myśl prawa kanonicznego lub państwowego

ROZDZIAŁ IV

Zasady dostępu małoletnich do Internetu

1. Urządzenia domu zakonnego (np. komputery), za pośrednictwem których małoletni będą mieli dostęp do Internetu powinny być podłączone do Internetu wyłącznie przez sieć tej placówki.
2. Tam, gdzie zapewnia się małoletnim dostęp do Internetu, należy podejmować działania zabezpieczające przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające.
3. Na terenie naszych domów zakonnych dostęp małoletniego do Internetu możliwy jest wyłącznie pod nadzorem osoby pełnoletniej, jednakże z zachowaniem prawa do prywatności.
4. Upoważniony do nadzoru pełnoletni ma obowiązek informowania małoletnich o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu. Czuwa on także nad bezpieczeństwem korzystania z niego.
5. Poszczególne domy zakonne powinny zapewnić stały dostęp do materiałów edukacyjnych dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu przy komputerach.
6. Wyznaczony przez przełożonego zakonnik przydziela każdemu małoletniemu indywidualny login i hasło, umożliwiające korzystanie z Internetu na terenie klasztoru. Informuje on jednocześnie małoletniego o konieczności zachowania loginu i hasła w tajemnicy.
7. Dostęp małoletniego do Internetu na terenie klasztoru możliwy jest wyłącznie poprzez serwer instytucji po podaniu indywidualnego loginu i hasła małoletniego, jeśli zostały przydzielone.
8. Wyznaczony przez przełożonego zakonnik lub inna osoba pełnoletnia zapewnia, by na wszystkich komputerach na terenie klasztoru z dostępem do Internetu było oprogramowanie filtrujące treści internetowe, oprogramowanie monitorujące korzystanie z Internetu (zastępczo dopuszcza się prowadzenie innych działań monitorujących) zainstalowane i aktualizowane:
 - a) oprogramowanie filtrujące treści internetowe,
 - b) oprogramowanie monitorujące korzystanie z Internetu (zastępczo dopuszcza się prowadzenie innych działań monitorujących),
 - c) oprogramowanie antywirusowe,
 - d) oprogramowanie antyspamowe,
 - e) *firewall*.
9. Wyznaczony przez przełożonego zakonnik lub inna osoba pełnoletnia okresowo sprawdza czy na komputerach z dostępem do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści. W przypadku znalezienia niebezpiecznych treści ustala, kto korzystał

z komputera w czasie ich wprowadzania. Informację o zdarzeniu przekazuje przełożonemu, z poszanowaniem prawa do prywatności.

10. W sytuacji opisanej w punkcie 9. psycholog lub inna upoważniona osoba, przeprowadza z małoletnim rozmowę na temat bezpieczeństwa w Internecie oraz podejmują odpowiednie działania zgodne z niniejszym dokumentem oraz prawem powszechnie obowiązującym.
11. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy zostanie uzyskana informacja, że małoletni jest krzywdzony, należy bezzwłocznie podjąć wszelkie działania zgodne z jego dobrem łącznie z powiadomieniem odpowiednich instytucji państwowych i kościelnych.

ROZDZIAŁ V

Ochrona małoletnich w sytuacji zaistnienia wykorzystania lub podejrzeń o wykorzystanie

1. Zapobieganie wszelkim formom krzywdzenia małoletnich wymaga dyscypliny w organizacji działalności i respektowania przyjętych zasad przez wszystkich zakonników oraz osoby współpracujące.
2. Za szczególnie wrażliwe należy uznać te obszary działalności, które bezpośrednio dotyczą osoby ludzkiej i jej prawa do ochrony danych, wizerunku, a także prawa do ochrony przed manipulacją czy wykorzystaniem niewiedzy. Dane osobowe małoletnich podlegają ochronie na zasadach określonych w prawie powszechnie obowiązującym w powiązaniu z przyjętą w prowincji polityką bezpieczeństwa w zakresie ochrony danych osobowych.
3. Nikt z zakonników oraz osób współpracujących nie może udostępnić żadnym mediom informacji o małoletnim, jego rodzicu czy opiekunie.
4. W uzasadnionych sytuacjach przełożony może zapytać rodzica lub opiekuna małoletniego o zgodę na udostępnienie jego danych kontaktowych przedstawicielom mediów. Tylko gdy taką zgodę otrzyma, przekazuje przedstawicielowi mediów dane kontaktowe rodzica bądź opiekuna prawnego małoletniego.
5. W żadnym wypadku nie wolno kontaktować przedstawicieli mediów z małoletnim.
6. Poza przełożonym lub osobą wyznaczoną przez niego nikt z zakonników oraz osób współpracujących nie ma prawa wypowiedania się wobec mediów o sprawie małoletniego, jego rodzica czy opiekuna.

ROZDZIAŁ VI

Zasady naboru, weryfikacji i szkolenia personelu

1. W domach zakonnych Prowincji funkcjonuje procedura naboru i weryfikacji personelu, zwana procedurą rekrutacyjną, umożliwiającą rozpoznanie motywacji, kwalifikacji i zdolności kandydatów do zatrudnienia. Procedura rekrutacyjna stanowi załącznik do niniejszego dokumentu (załącznik nr 1).
2. Zakonnicy oraz osoby współpracujące, zostaną zapoznane z treścią niniejszego dokumentu, co zostanie przez każdego potwierdzone podpisem Deklaracji respektowania *Standardów* (załącznik nr 4).

ROZDZIAŁ VII

Postanowienia końcowe

1. *Standardy* zostały opracowane na podstawie doświadczenia, dobrych praktyk oraz dokumentów stosowanych w różnych formach posługi duszpasterskiej w Zakonie OO. Karmelitów oraz innych Zakonów i Zgromadzeń.
2. Dokument *Standardy* będzie raz do roku weryfikowany i w razie konieczności nowelizowany przez przełożonego miejscowego działającego za zgodą jego rady.
3. *Standardy* wchodzi w życie z dniem zatwierdzenia przez przełożonego miejscowego.
4. *Standardy* zostają umieszczone na stronie internetowej podmiotu (<https://lublin.karmelici.pl>) i udostępnione na tablicy ogłoszeń w siedzibie domu zakonnego OO. Karmelitów we Lublinie przy ul. Biernackiego A, 20-089 Lublin.
5. Podmioty i osoby współpracujące, w przypadku, gdy ich działalność obejmuje kontakt z małoletnimi, są zobowiązane do przestrzegania niniejszych *Standardów*.

CZĘŚĆ II

NORMY PROCEDURALNE

Rozdział I

Zasady reagowania na oznaki lub wiadomości o skrzywdzeniu małoletniego – przyjęcie zgłoszenia

1. Informacja o doznanej przez małoletniego krzywdzie może pochodzić z różnych źródeł: w żadnym przypadku nie wolno jej lekceważyć ani banalizować.
2. Praktyka i nauka wskazują na liczne objawy zachowania małoletniego, które mogą wskazywać na to, iż został skrzywdzony. Jako najważniejsze z nich można wskazać:
 - a) **erotyzacja**: prowokacyjne i uwodzicielskie zachowania seksualne małoletniego w stosunku do osób z otoczenia; erotyczna twórczość dziecka – gdy w rysunkach np. zaczynają dominować elementy seksualne; agresja seksualna wobec innych dzieci; angażowanie rówieśników i młodszych dzieci w nietypową aktywność seksualną – jeżeli dziecko w wieku przedszkolnym w zabawach odtwarza stosunek seksualny lub tzw. inne czynności seksualne, to jest to niepokojący sygnał mogący świadczyć o tym, że było ono uwikłane w aktywność seksualną przez osoby dorosłe; nieadekwatny do poziomu rozwoju dziecka język dotyczący sfery seksualnej; podejmowanie wczesnej aktywności seksualnej;
 - b) **problemy emocjonalne**: silne poczucie winy u małoletniego, wynikające z tego, iż czuje się ono odpowiedzialne za zachowanie seksualne podejmowane wobec niego; poczucie bycia złym, innym, gorszym – dziecko ma wrażenie, że to, co je spotkało, wynika z tego, iż jest ono złe, niegodziwe; poczucie nadmiernego wstydu związanego z przekroczeniem granic intymnych; dawanie do zrozumienia, że ma się jakąś straszną tajemnicę – dorosły podejmujący kontakt seksualny z dzieckiem często mówi mu, że nie może o tym nikomu powiedzieć; poczucie stygmatyzacji – dziecku wydaje się, że jest inne niż rówieśnicy z powodu doznanego urazu; negatywny stosunek do własnego ciała, poczucie zbrukania i wstrętu;
 - c) **zachowania autodestrukcyjne**: samookaleczenia; próby samobójcze; zaburzenia przyjmowania pokarmów (bulimia, anoreksja); uzależnienia (np. nadużywanie alkoholu, narkotyków); prostytutka dziecięca;
 - d) **dolegliwości psychosomatyczne**: bóle brzucha; nudności, wymioty; zaburzenia miesiączkowania;
 - e) **objawy nerwicowe**: wtórne moczenie nocne; zanieczyszczanie się kałem; zaburzenia snu, koszmary senne;
 - f) **problemy szkolne**: zaburzenia koncentracji uwagi; nagłe obniżenie wyników w nauce; unikanie zajęć wychowania fizycznego; problemy w relacjach rówieśniczych;
 - g) **przemoc fizyczna** – zachowania, które niosą ryzyko nieprzypadkowych uszkodzeń ciała dziecka, np. bicie, szarpania, popychanie, policzkowanie, ciągnięcie za włosy, krępowanie ruchów, duszenie, przypalanie, itp.;

- h) **przemoc psychiczna** – agresja werbalna, która ma wywoływać poczucie zagrożenia i lęk.
3. Jeżeli pokrzywdzony chce opowiedzieć o swoich przeżyciach – słuchaj spokojnie i traktuj go poważnie. Zadawaj pytania tylko w celu uściślenia. Nie zadawaj pytań naprowadzających i wtrącających. Nie sugeruj własnych słów, używaj tylko słów, którymi posługuje się twój rozmówca. Pozwól mu mówić w jego własnym tempie.
 4. Stosuj aktywne słuchanie, które wyraża współczucie, spokój i wsparcie. Nie okazuj emocjonalnej reakcji na słowa pokrzywdzonego.
 5. Zapewnij pokrzywdzonego, że wyjawiając ci nadużycie, postąpił właściwie.
 6. Poinformuj pokrzywdzonego, że zrobisz wszystko, co możesz, by mu pomóc.
 7. Powiedz pokrzywdzonemu, że on nie ponosi winy za zaistniałą sytuację.
 8. Zaproponuj pokrzywdzonemu, że będziesz mu towarzyszyć w drodze do osoby, u której uzyska on dalszą pomoc.
 9. Nie lekceważ słów pokrzywdzonego. Nie wyrażaj przypuszczeń, sugestii, nie stawiaj hipotez, nie parafrazuj tego, co powiedziała dana osoba ani nie przedstawiaj alternatywnych wyjaśnień.
 10. Nie wyrażaj opinii (ani negatywnych, ani pozytywnych) i komentarzy na temat domniemanego sprawcy.
 11. To, co pokrzywdzony powiedział w sposób wolny, jest nieprzekraczalną granicą. Stawianie pytań osobie, która komunikuje dany fakt, w rzeczywistości może mieć wpływ na sposób, w jaki później przedstawi wydarzenia. Nie nakłaniaj swojego rozmówcy, by powtarzał opowiadanie danej historii.
 12. Nie składaj zgłaszającemu żadnych obietnic, które nie będą mogły zostać dotrzymane, szczególnie w kwestii poufności. Nie mów niczego w stylu: „Obiecuję nikomu o tym nie powiedzieć” ani: „To pozostanie tajemnicą”, itp.
 13. Nie ujawniaj szczegółów rozmowy osobom postronnym, a w szczególności osobie, której małoletni postawił zarzuty.
 14. Wyjaśnij pokrzywdzonemu, że tymi informacjami będziesz musiał podzielić się z innymi. Pod koniec rozmowy poinformuj go, co zamierzasz dalej zrobić i komu przekażesz uzyskane informacje.
 15. Pamiętaj: osoba, która jako pierwsza dowiaduje się o zaistnieniu potencjalnego przypadku wykorzystywania małoletniego, nie jest upoważniona do wydawania decyzji, czy fakt nadużycia rzeczywiście miał miejsce. Jest to zadanie dla odpowiedzialnych organów i instytucji, do których sprawa zostanie skierowana na dalszych etapach.

16. Jeżeli wcześniej nie sporządziłeś notatki, zapisz niezwłocznie przebieg rozmowy i podpisz się swoim nazwiskiem.
17. Niezwłocznie poinformuj o zaistniałej sytuacji przełożonego lub delegata.

ROZDZIAŁ II

Procedura interwencji

1. Podejmując wszelkie działania natury faktycznej czy prawnej należy kierować się i uwzględniać normy prawne zawarte w prawie kościelnym powszechnym i partykularnym oraz w prawie własnym naszego Zakonu, a także odpowiednie uregulowania zawarte w ustawodawstwie państwowym.
2. Odpowiedzialnymi za wdrożenie *Standardów* oraz nadzór nad ich respektowaniem, a w sytuacji, kiedy pojawiają się sygnały o przemocy lub wykorzystaniu, zobowiązanymi do podjęcia odpowiednich działań są: w prowincji – przełożony wyższy, w klasztorze – przeor, w parafii – proboszcz, na spotkaniach i pobytach – organizator, w czasie wakacji – kierownik wypoczynku.
3. Każdy (w sposób szczególny zakonnik oraz każda osoba współpracująca: nauczyciel, pracownik, trener, animator, wolontariusz, praktykant, stażysta), kto został poinformowany o podejrzeniu, zarzutach lub fakcie przemocy lub nadużycia wobec małoletniego, odpowiada za podjęcie właściwych działań zgodnie z niniejszą procedurą.
4. Pierwszym zadaniem tego, kto ma podejrzenie o akt przemocy lub nadużycie wobec pokrzywdzonego albo którego o tym powiadomiono, jest zgłoszenie tego faktu przełożonemu jako osobie, która odpowiada za zajmowanie się kwestiami zarzutów lub podejrzeń o przemoc i nadużycia, lub w sytuacji, w której okaże się to z jakichś przyczyn niemożliwe, lub w okolicznościach danej sprawy niewskazane, organowi nadrzędnemu uprawnionemu do podejmowania działań wobec przeora (prowincjałowi), bądź też delegatowi przełożonego prowincjalnego ds. ochrony małoletnich.
5. W przypadku zaistniałej sytuacji przełożony domu zakonnego lub osoba przez niego wyznaczona powinna przekazać zakonnikom oraz osobom współpracującym tylko te informacje, które są niezbędne dla zabezpieczenia dobra małoletniego oraz ustalenia faktów, w zakresie niezbędnym do podjęcia dalszych działań.
6. Jeżeli istnieje podejrzenie, iż osobą odpowiedzialną za przemoc lub nadużycie wobec małoletniego jest zakonnik lub osoba współpracująca, na czas przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego, przełożony odsunie taką osobę od pełnienia obowiązków wymagających bezpośrednich kontaktów z małoletnimi, nie narażając jej na utratę reputacji oraz z zachowaniem przepisów prawa pracy. W takich sytuacjach należy podjąć działania zgodnie z odpowiednimi przepisami prawa kanonicznego oraz państwowego, w sposób szczególny w tym, co się odnosi do obowiązków

powiadomienia stosownych władz, prawa do dobrego imienia oraz pomocy, w tym także prawnej.

7. Jeśli oskarżenia o przemoc lub nadużycie wobec pokrzywdzonego okażą się bezpodstawne, zakonnik lub osoba współpracująca zostanie niezwłocznie przywrócony do pełnienia swoich dotychczasowych obowiązków. W takim przypadku przedsięwzięte zostaną jednocześnie przez prowincjała oraz przełożonego domu, wszelkie środki prowadzące do tego, aby zaistniała sytuacja nie odbiła się negatywnie na sytuacji zakonnika lub osoby współpracującej, pod adresem której skierowane zostały bezpodstawne zarzuty.
8. Naszym priorytetem jest zapewnienie małoletniego i jego rodziców (opiekunów prawnych), że sprawa zostanie rozpatrzona bez zbędnego rozgłosu. Jednak żadne gwarancje w tym względzie nie mogą być składane.
9. Osobie współpracującej, w tym: wychowawcy, nauczycielowi, pracownikowi, trenerowi, animatorowi, wolontariuszowi, praktykantowi, stażyście nie wolno samodzielnie zajmować się wyjaśnianiem podejrzeń, zarzutów lub zaistniałych faktów.
10. Odpowiedzialność za tok postępowania po zgłoszeniu faktu przemocy lub nadużycia bądź podejrzenia o przemoc lub nadużycie wobec małoletniego spoczywa na prowincjale zgodnie z tym, co się przewiduje w tej kwestii w prawie państwowym i kanonicznym.

ROZDZIAŁ III

Ochrona danych osobowych i wizerunku

1. W przypadku zbierania danych osobowych od osoby, której one dotyczą, administrator danych jest obowiązany dopełnić wymogów informacyjnych, m.in. poinformować tę osobę o adresie swojej siedziby i pełnej nazwie, celu zbierania danych, przewidywanych odbiorcach lub kategoriach odbiorców danych, prawie dostępu do treści swoich danych oraz ich poprawiania, dobrowolności albo obowiązku podania danych, a jeżeli taki obowiązek istnieje, o jego podstawie prawnej.
2. Oświadczenie o zgodzie na przetwarzanie danych osobowych powinno wskazywać zakres danych i cel ich przetwarzania.
3. Zgodę w odniesieniu do przetwarzania danych osoby małoletniej należy uzyskać od jej rodziców (opiekunów prawnych). Pełnoletni sami wyrażają natomiast taką zgodę. W przypadku małoletnich posiadających ograniczoną zdolność do czynności prawnych, czyli tych, którzy ukończyli 13. rok życia, wyrażane są poglądy, iż mogą oni samodzielnie wyrazić zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych. Ponieważ jednak rodzice (opiekunowie prawni), po uzyskaniu przez małoletniego ograniczonej zdolności do czynności prawnych, mogą w dalszym ciągu podejmować w jego imieniu działania prawne, należy uzyskiwać tego rodzaju zgodę od przedstawiciela ustawowego. Pozwala to uniknąć bowiem zarzutu, iż małoletni

udzielając zgody na przetwarzanie swoich danych osobowych nie działał z odpowiednim rozeznaniem.

4. Decyzja w sprawie wyrażenia zgody na przetwarzanie danych powinna być podjęta swobodnie i mieć charakter samodzielny.
5. Ustawodawca nie określił zamkniętego katalogu informacji stanowiących dane osobowe. Dlatego też przy rozstrzyganiu czy określona informacja lub informacje stanowią dane osobowe, nieuniknione jest w większości przypadków dokonanie zindywidualizowanej oceny, przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności oraz rodzaju środków czy metod potrzebnych do identyfikacji osoby.
6. Za dane osobowe uznaje się w szczególności lub w określonych okolicznościach można za nie uznać:
 - a) numery telefonów,
 - b) adresy poczty elektronicznej,
 - c) zdjęcia osoby fizycznej, chociażby wykonane w przeszłości, umożliwiające jej identyfikację.
7. W czasie gromadzenia danych należy zwrócić szczególną uwagę na tak zwane dane osobowe wrażliwe, do których zalicza się m.in.: dane ujawniające pochodzenie rasowe lub etniczne, przekonania religijne, przynależność wyznaniową, dane o stanie zdrowia. Podstawą ich przetwarzania może być tylko pisemna zgoda zainteresowanego lub wyraźny przepis ustawowy.
8. W odniesieniu do ochrony wizerunku stosuje się wszystko to, co zostało powiedziane powyżej na temat ochrony danych osobowych.
9. Nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku małoletnich (filmowania, fotografowania) bez pisemnej zgody rodzica czy opiekuna.
10. Upublicznianie wizerunku małoletniego wymaga pisemnej zgody rodzica czy opiekuna.
11. Przed utrwaleniem wizerunku dzieci i młodzieży należy ich oraz rodzica czy opiekuna poinformować o tym, gdzie będzie umieszczony zarejestrowany wizerunek i w jakim celu zostanie wykorzystany.
12. Zasady fotografowania czy filmowania dzieci i młodzieży:
 - a) wszyscy małoletni muszą być stosownie ubrani;
 - b) obraz ma się koncentrować na czynnościach wykonywanych przez małoletnich i w miarę możliwości przedstawiać grupy małoletnich;
 - c) należy dopilnować, aby osoba fotografująca czy filmująca nie pozostała sama z małoletnimi ani nie miała do nich dostępu bez nadzoru.

SŁOWNIK TERMINÓW

Animator – osoba pełnoletnia podejmująca określone zadania zlecone przez zakonnika lub osobę współpracującą.

Asystencja – stała obecność wychowawcza, specyficzny styl obecności i działań wychowawczych zgodny z karmelitańskim systemem zapobiegawczym, dający poczucie bezpieczeństwa i akceptacji, obdarzający życzliwością, wspierający świadectwem życia, mądrą radą i upomnieniem, a w trudnościach pomocą.

Cyberprzemoc – wszelka przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych – komunikatorów, *chatów*, stron internetowych, *blogów*, SMS-ów, MMS-ów, portali społecznościowych. Przykłady cyberprzemocy: wysyłanie wulgarnych *e-maili* i SMS-ów, klótnie internetowe, publikowanie i rozsyłanie ośmieszających informacji, zdjęć i filmów, podszywanie się pod inną osobę, obraźliwe komentowanie wpisów na *blogu*, przysyłanie *linków* z obraźliwymi zdjęciami i filmikami innym użytkownikom sieci teleinformatycznych.

Dzieci specjalnej troski – dzieci, które potrzebują rozpoznania i zaspokajania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych wynikających z następujących czynników: szczególnych uzdolnień, niepełnosprawności, niedostosowania społecznego, choroby przewlekłej, specyficznych trudności w uczeniu się, zaburzeń komunikacji językowej, niepowodzeń edukacyjnych, sytuacji kryzysowych lub traumatycznych, zaniedbań środowiskowych, które są związane z sytuacją bytową dziecka oraz trudności adaptacyjnych, które wynikają z różnic kulturowych lub z uwagi na zmianę środowiska edukacyjnego, np. wyjazdy zagraniczne rodziców i wcześniejsze pobieranie nauki za granicą.

Małoletni – dzieci oraz młodzież będąca wychowankami lub podopiecznymi karmelitów, która nie ukończyła 18. roku życia, przy czym czytając niniejszy akt należy uwzględnić w odniesieniu do ww. osób również klasyfikację prawną, zgodnie z którą: a) w zakresie postępowania dotyczącego zapobiegania i zwalczania demoralizacji osoba, która nie ukończyła 18 lat, określana jest jako osoba nieletnia; b) w zakresie postępowania o czyny karalne z małoletnim jest osoba, która dopuściła się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem lat 17; c) w zakresie wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych małoletnim jest osoba, względem której takie środki zostały orzeczone (choćby ukończyła ona 18 lat), nie dłużej jednak niż do osiągnięcia wieku 21 lat. W dokumencie używanie terminu małoletni i nieletni jest równoznaczne i należy pod nim rozumieć zarówno dziewczęta jak i chłopców.

Małoletni o specjalnych potrzebach edukacyjnych – zarówno chorzy, słabi, dysfunkcyjni, jak i wybitnie zdolni.

Opiekun – opiekun prawny w rozumieniu art. 145-177 Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r., Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

Osoby współpracujące (współpracownice i współpracownicy) – wszystkie osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej, lub podejmujące obowiązki na zasadach wolontariatu w domach zakonnych i parafiach prowadzonych przez karmelitów, w tym w szczególności: pracownicy, animatorzy, wolontariusze, praktykanci.

Pracownik – w sensie ścisłym to osoba pełnoletnia, zatrudniona na umowę o pracę. W niniejszym dokumencie to pojęcie oznacza także osoby wykonujące czy to usługę, czy zlecenie na podstawie umowy cywilnoprawnej. Pracownicy młodociani, czyli ci, którzy ukończyli 16 lat, ale nie ukończyli 18 roku życia, nie są zatrudniani w naszych domach.

Praktykant – osoba odbywająca w naszym domu praktykę pedagogiczną na podstawie skierowania lub umowy cywilnoprawnej.

Przełożony – rozumie się przez to przełożonego wspólnoty zakonnej tj. przeora prowincjalnego, przełożonego domu zakonnego, proboszcza, kierownika wypoczynku lub inną osobę kierującą daną grupą osób.

Przełożony generalny – według Kodeksu prawa kanonicznego wyższy przełożony zakonny, co oznacza w niniejszym dokumencie przełożonego generalnego Zakonu OO. Karmelitów z siedzibą w Rzymie (Włochy).

Wolontariusz – osoba pełnoletnia podejmująca określone zadania na podstawie porozumienia o wykonywaniu wolontariatu zawartego w dowolnej formie.

Wykorzystanie (zamiennie: przemoc, molestowanie, nadużycie, prześladowanie) – forma krzywdzenia polegająca na wywieraniu wpływu na proces myślowy, zachowanie lub stan fizyczny osoby pomimo braku przyzwolenia z jej strony. Wyróżnia się wykorzystanie fizyczne, psychiczne, seksualne, cyberprzemoc i zaniedbanie.

Wykorzystanie seksualne – definicja wszelkich form wykorzystania seksualnego oraz przemocy na tle seksualnym jest zdefiniowana w przepisach art. 197 i następnych Kodeksu karnego. Treść tychże norm jest zamieszczona w wyciągu przepisów prawnych, który jest składnikiem przedmiotowego zbioru dokumentów.

Wykorzystywanie fizyczne – każda forma niewłaściwego, nieprzypadkowego naruszenia nietykalności cielesnej małoletniego, zarówno zamierzonego, jak i wynikającego z zaniedbania opieki nad małoletnim (jak np. potrząsanie dzieckiem w formie kary, bicie, rzucanie, oszałamianie różnymi środkami, powodowanie oparzeń, topienie, duszenie lub inne używanie siły fizycznej). Do krzywdy fizycznej może dojść także wtedy, gdy rodzic lub opiekun prawny zatai objawy choroby nieletniego lub świadomie przyczyni się do niej.

Wykorzystywanie psychiczne – polega na incydentalnym uporczywym niewłaściwym traktowaniu emocjonalnym małoletniego lub osoby bezradnej powodującym poważne i trwałe defekty w jego rozwoju emocjonalnym. Jest ono najczęściej występującą kategorią nadużyć w relacjach między wychowawcami a dziećmi. W psychice małoletniego może się kodować przekaz, iż nie ma on żadnej wartości lub poczucie, że nie jest kochany, że nie odpowiada innym albo że ma wartość jedynie wtedy, gdy odpowiada zadowalająco na potrzeby innych. Wykorzystanie lub przemoc psychiczna może polegać na stawianiu wymagań nieodpowiednich do wieku i rozwoju małoletniego. Mogą to być relacje, które przekraczają jego zdolności rozwojowe, czy też nadopiekuńczość lub ograniczenie możliwości odkrywania i uczenia się. Wykorzystanie emocjonalne przejawia się także poprzez zamknięcie nieletniego na normalne relacje społeczne, ma też miejsce wtedy, gdy małoletni słyszą i oglądają złe traktowanie innych, co może prowadzić do tego, że będą się czuli zastraszeni i zagrożeni. Do tej kategorii należy również wykorzystanie seksualne lub demoralizowanie małoletnich. Określony rodzaj wykorzystania emocjonalnego jest obecny w każdej przemocy wobec małoletnich.

Zakonnik (zakonnicy) – to członek Zakonu OO. Karmelitów w Polsce, począwszy od momentu przyjęcia do prenowicjatu.

Zaniedbywanie – definiowane jest jako pozbawienie małoletniego określonego dobra, powodujące znaczącą szkodę lub osłabienie jego rozwoju. W tej kategorii mieści się m.in.: pozbawienie żywności, ubrania, ciepła, środków higieny, stymulacji intelektualnej, opieki, poczucia bezpieczeństwa, przyjaznych uczuć, opieki medycznej. Równie poważnym aktem zaniedbania jest niechronienie nieletniego przed konsekwencjami szkód fizycznych i psychicznych, przed niebezpieczeństwami, niezapewnienie mu odpowiedniej pomocy, w tym powierzenie go osobom, które nie zapewniają mu odpowiedniej opieki medycznej i leczenia. Zaniedbywanie staje się widoczne na zewnątrz dopiero w perspektywie dłuższego czasu. Objawia się ono jako permanentny stan niezaspokajania fizycznych, emocjonalnych i psychicznych potrzeb dziecka, prowadzący do poważnych negatywnych następstw. Symptomami, które mogą świadczyć o zaniedbywaniu dziecka są m.in.: niepokojąco mały wzrost lub masa ciała dziecka, czy też jego notoryczna nieobecność w szkole. Zaniedbanie może wystąpić już w okresie ciąży z powodu używania przez matkę środków uzależniających. Rodzic może świadomie dopuścić się zaniedbania, nie dostarczając dziecku żywności, odzieży i schronienia, usuwając je z domu czy odrzucając.